

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 178/2024-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Namirom Alyasrym, PhD., Štúrova 43, Nitra, proti uzneseniu Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/3 Gv 88/23/1000-36 z 30. januára 2024 takto

rozhodol:

- Ústavnú sťažnosť **odmieta**.
- Návrhu na odklad vykonateľnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 5. marca 2024 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. a) a b) a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) č. k. VII/3 Gv 88/23/1000-36 z 30. januára 2024. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť „Generálnej prokuratúre SR“ na ďalšie konanie. Zároveň požaduje priznať mu náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom. Okrem toho sa domáha aj odloženia vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľovi bolo uznesením vyšetrovateľa Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, odboru Bratislava, 2. oddelenia vyšetrovania (ďalej len „vyšetrovateľ“) pod ČVS: PPZ-96/NKA-BA2-2023 z 11. augusta 2023 vnesené obvinenie pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a zločin prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1 a 2 Trestného zákona.

3. Proti rozhodnutiu vyšetrovateľa o vnesení obvinenia sťažovateľ podal sťažnosť, ktorú prokurátor špeciálnej prokuratúry napadnutým uznesením č. k. VII/3 Gv 88/23/1000-36 z 30. januára 2024 zamietol.

4. Podaním z 20. februára 2024 adresovaným generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) sa sťažovateľ postupom podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku domáha zrušenia uznesenia špeciálnej prokuratúry z 30. januára 2024, ako aj uznesenia vyšetrovateľa z 11. augusta 2023 v tej časti, v ktorej bolo jemu vznesené obvinenie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti tvrdí, že v opravnom prostriedku proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia okrem iného v súvislosti so skutkom pod bodom č. 1 (zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny) namietal, že ide o blanketnú skutkovú vetu, ktorá personálny substrát, horizontálne a vertikálne členenie del'by úloh, štruktúrovanosť a ďalšie atribúty zločineckej skupiny neobsahuje, ale iba odkazuje na uznesenie o vznesení obvinenia a obžalobu v trestnej veci „[REDACTED]“.

6. S uvedenou námietkou sa v rámci konania o väzbe zaoberal aj Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) 21. augusta 2023, ktorý v zhode s výhradou sťažovateľa takisto identifikoval a konštatoval nedostatok vymedzenia dotknutého skutku v unesení o vznesení obvinenia konkrétnymi skutkovými okolnosťami, a to v nesúlade s právom obvineného – sťažovateľa – na informácie v zmysle smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2012/13 EÚ z 22. mája 2012.

7. Sťažovateľ preto aj v konaní pred ústavným súdom zotrval na názore, že od počiatku nemá možnosť obhajoby, pretože mu je zatajovaná podstata obvinenia v bode 1 uznesenia o vznesení obvinenia. Tomuto bodu zodpovedajúca skutková veta trpí neurčitosťou, zmätočnosťou a absenciou podstatných skutkových okolností, na základe ktorých by sťažovateľ mohol zistiť, z čoho je vlastne obvinený.

8. Napadnuté rozhodnutie špeciálnej prokuratúry predstavuje podľa názoru sťažovateľa taký exces z ústavou garantovaného práva na zákonnosť trestného stíhania (čl. 17 ods. 2 ústavy), že zásah ústavného súdu je už v tejto fáze nevyhnutný. Prokurátor špeciálnej prokuratúry ignoroval dokonca aj právny názor najvyššieho súdu. Toto je nezlučiteľné s princípmi právneho štátu, preto nie je dôvodné vystavovať sťažovateľa „*inkvizíčnému procesu*“ a je potrebné poskytnúť mu ochranu ihneď.

9. K paralelnému podaniu ústavnej sťažnosti a návrhu na konanie podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku sťažovateľ dôvodí, že ak by nevyužil podanie ústavnej sťažnosti proti napadnutému uzneseniu špeciálnej prokuratúry v prekluzívnej lehote a využil by len návrh podľa § 363 Trestného poriadku a ak by návrhu generálny prokurátor formou upovedomenia nevyhovел a bola by podaná ústavná sťažnosť proti takému upovedomeniu, aj v prípade ak by ústavný súd následne upovedomenie generálneho prokurátora zrušil, nemohlo by to účinne právny stav napraviť, pretože by už uplynula lehota na zrušenie rozhodnutia podľa § 364 ods. 3 Trestného poriadku. Ústavný súd by tak mohol rozhodnúť jedine o tom, že upovedomenie ruší, avšak vec by z dôvodu

uplynutia už uvedenej lehoty už nemohol vrátiť na ďalšie konanie. Sťažovateľ by tak bol v právnej neistote a v prípade nevyhovenia návrhu podľa § 363 Trestného poriadku by tak bol zmarený účinný prostriedok nápravy formou ústavnej sťažnosti vo vzťahu k orgánom činným v trestnom konaní.

10. K prípadným argumentom o právomoci generálneho prokurátora na zrušenie nezákonného rozhodnutia v rámci § 363 Trestného poriadku, čo by vylučovalo právomoc ústavného súdu, sťažovateľ uviedol, že síce ide o konštatovanie zákonného stavu, avšak prokurátori špeciálnej prokuratúry maria materiálne rozhodnutie generálneho prokurátora v konaní o návrhu podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku tým, že ešte pred rozhodnutím o takom návrhu narýchlo podajú obžalobu. Je to tak aj v danej veci. Len 2. februára 2024 bolo doručené uznesenie, ktorým sa rozhodlo o právoplatnosti obvinenia sťažovateľa a sťažovateľ 21. februára 2024 doručil generálnej prokuratúre návrh podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku, a vyšetrovateľ v tak náročnej a rozsiahlej trestnej veci už 27. februára 2024 rozhodol o tom, že vyšetrovanie je skončené, a to napriek tomu, že ku skutku pod č. 1 obvinenia nevykonal takmer žiadne vyšetrovanie – dokazovanie. Vo veci bol realizovaný extra rýchly *«inkvizičný proces»*, ktorému *„nebránil“ ani zákon*. Sťažovateľ sa domnieva, že ústavný súd by mal vec vyhodnotiť z pohľadu materiálneho práva (a nie formálneho) a naozaj veci *„nazvať pravým menom – teda že zo strany OČTK je výrazná snaha zmariť využitie dostupných prostriedkov nápravy sťažovateľovi, ktoré tak ostnú nedosiahnuteľné z dôvodu rýchleho podania obžaloby“*.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. a) a b) a čl. 13 dohovoru uznesením špeciálnej prokuratúry č. k. VII/3 Gv 88/23/1000-36 z 30. januára 2024, ktorým bola sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu o vznesení obvinenia zamietnutá a ku ktorému malo dôjsť tým, že napriek závažnému nedostatku skutkovej vety spočívajúcemu v absencii uvedenia konkrétnych skutkových okolností stíhaného skutku špeciálna prokuratúra predmetné uznesenie vyšetrovateľa nezrušila.

12. Ústavný súd v prvom rade poukazuje na svoju recentnú rozhodovaciu činnosť, v ktorej predstavil základné ústavnoprávne východiská, ktoré je nevyhnutné zobrať na zreteľ pri prieskume podstaty vznesenia obvinenia v prípravnom konaní. V tejto súvislosti (napr. vo veci sp. zn. IV. ÚS 212/2022) zdôraznil, že právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Ústavná sťažnosť má byť podávaná až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných

orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchranej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hrozacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci.

13. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené to, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu (alebo inému adekvátnou právomocou disponujúcemu orgánu verejnej moci) umožní ústavnoprávny prieskum. Pokiaľ právny predpis ustanoví, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu delby moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti a príslušnosti/právomoci ústavného súdu na jej prijatie na ďalšie konanie (pozri tiež I. ÚS 433/2022).

14. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu špeciálnej prokuratúry a uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia sťažovateľ podal 20. februára 2024 generálnej prokuratúre (doručený jej bol 21. februára 2024) mimoriadny opravný prostriedok (návrh na zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku), ktorý mu poskytuje priamo procesno-právny predpis (zákon), ktorým sa trestné konanie riadi, na ochranu jeho práv, a to aj v prípade namietania porušenia jeho obhajobných práv v kontexte spravodlivého procesu. V tomto opravnom prostriedku, ktorého kópiu ústavnému súdu predložil, fakticky uplatnil rovnakú argumentáciu ako v aktuálnej ústavnej sťažnosti. Sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť je preto potrebné v tomto momente hodnotiť ako predčasne podanú, pretože pred ústavným súdom namietané nedostatky rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní (vyšetrovateľa a špeciálnej prokuratúry) namieta aj v rámci mimoriadneho opravného prostriedku v prebiehajúcim trestnom konaní. Za takejto procesnej situácie by bolo v rozpore s princípom subsidiarity, ak by ústavný súd predbehal rozhodnutie generálneho prokurátora.

15. Ústavný súd považuje za potrebné upozorniť, že nie je jeho úlohou, aby v tomto momente v konaní o ústavnej sťažnosti vyhodnotil alebo prejedlikoval úspešnosť sťažovateľom podaného mimoriadneho opravného prostriedku. Bude vecou generálneho prokurátora, aby námietky sťažovateľa v rámci svojej zákonom zverenej kompetencie posúdil a rozhodol o nich. Pre ďalší postup a rozhodnutie ústavného súdu bolo podstatné, že sám sťažovateľ tento prostriedok nápravy považoval v jeho veci za účinný, o čom svedčí skutočnosť, že ho využil. Sťažovateľ tým v podstate akceptoval subsidiárne postavenie ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd. Avšak podaním mimoriadneho opravného prostriedku v prípravnom konaní, ako aj podaním ústavnej sťažnosti vedome vytvoril stav „dvojkoľajnosti konania“, keď by o tej istej veci mali súbežne rozhodovať dva orgány verejnej moci (generálny prokurátor a ústavný súd), čo nie je v podmienkach právneho štátu rešpektujúceho princíp právnej istoty ústavne aprobovateľné.

Vzhľadom na skutočnosť, že uplatnenie právomoci generálneho prokurátora v danej veci predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu, ústavný súd považuje podanie ústavnej sťažnosti ešte pred rozhodnutím generálneho prokurátora za predčasné. Ústavný súd môže prijať ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie a meritórne o nej rozhodnúť až vtedy, ak príslušné orgány verejnej moci už nemajú možnosť namietaný stav zásahu do základných práv alebo slobôd napraviť (obdobne IV. ÚS 195/2010, I. ÚS 568/2020).

16. Dôvody, ktoré sťažovateľ považoval za opodstatňujúce súčasné podanie ústavnej sťažnosti a mimoriadneho opravného prostriedku v prípravnom trestnom konaní, ústavný súd nemohol akceptovať. Zo strany sťažovateľa ide o hypotetické tvrdenia o prípadnom (iba ním samým predvídanom) budúcom procesnom postupe generálneho prokurátora a špeciálnej prokuratúry, ktoré (tvrdenia) nemajú potenciál primäť ústavný súd odkloniť sa od svojej stabilnej rozhodovacej činnosti o ústavných sťažnostiach v identických veciach.

17. Podľa názoru ústavného súdu platná a účinná právna úprava umožňuje sťažovateľovi ako obvinenému ešte v rámci prípravného konania a prípadne aj v ďalšom štádiu trestného konania (po podaní obžaloby v súdnom konaní, ak nedôjde k zastaveniu trestného stíhania v prípravnom konaní) namietat' právne účinným spôsobom opodstatnenosť jeho trestného stíhania, a tým sa domôcť zároveň ochrany svojich základných práv.

18. Nad rámec uvedeného ústavný súd pre úplnosť uvádza, že otázka dôvodnosti vznesenia obvinenia je predmetom celého trestného konania a ústavnému súdu v tejto súvislosti prináleží zaoberať sa otázkou ochrany základných práv a slobôd zásadne až po jeho skončení (s výnimkou niektorých špecifických situácií, ktoré v predmetnej veci nenastali), teda po vyčerpaní všetkých procesných prostriedkov, ktoré obvinenému, resp. obžalovanému Trestný poriadok poskytuje.

19. Ústavný súd v okolnostiach danej veci konštatuje, že trestná vec sťažovateľa sa v čase podania ústavnej sťažnosti ústavnému súdu nachádzala v tzv. prípravnom konaní. Proti vznesenému obvineniu sa však sťažovateľ má príležitosť brániť spôsobom dostupným vo všetkých jednotlivých fázach a štádiách trestného konania. O dôvodnosti, a teda aj zákonnosti a ústavnosti jeho trestného stíhania zatiaľ nerozhodoval príslušný všeobecný súd. Platná právna úprava trestného konania pritom umožňuje sťažovateľovi ako obvinenému a prípadne aj v ďalšom štádiu trestného konania (po eventuálnom podaní obžaloby) ako obžalovanému právne účinným spôsobom namietat' porušenie základných práv a slobôd garantovaných ústavou vrátane ním označených práv (I. ÚS 107/2022). Procesné záruky zabezpečujúce zákonnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní a všeobecných súdov (prípadne ochranu pred jej porušením) pritom vyplývajú nielen z II. časti (predsúdne konanie) tretej hlavy prvého dielu (dozor prokurátora), ale aj III. časti (súdne konanie) druhej hlavy (preskúmanie a predbežné prejednanie obžaloby), prípadne šiestej hlavy (odvolanie a konanie o ňom) alebo ôsmej hlavy (mimoriadne opravné prostriedky) Trestného poriadku (I. ÚS 756/2016, I. ÚS 619/2016, IV. ÚS 612/2018, I. ÚS 77/2019).

20. Závery uvedených ústavnoprávnych východísk je potrebné v tomto prípade interpretovať tak, že na prerokovanie ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto chvíli (v aktuálnom štádiu trestného konania) absentuje právomoc ústavného súdu, keďže sťažovateľ bude mať možnosť domáhať sa ochrany svojich práv v konaní pred všeobecnými súdmi, čo predstavuje dôvod jej odmietnutia aj podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde (k tomu aj I. ÚS 640/2022 – ZNaU 95/2022).

IV.

K návrhu na odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia

21. Odmietnutím ústavnej sťažnosti sa stalo právne bezvýznamným zaoberať sa požiadavkou sťažovateľa rozhodnúť o odložení vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia vo veci konajúcej špeciálnej prokuratúry, keďže zo systematického výkladu právnej úpravy tohto inštitútu vyplýva (§ 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pozn.), že pozitívne rozhodnutie o takomto návrhu prichádza do úvahy vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie. Z uvedeného dôvodu ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené v bode 2 výroku tohto uznesenia.

22. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. marca 2024

Miloš Maďar
predseda senátu